

SUKUELINHERPES POTILASOHJE

Herpestartunnan saa sukuelinalueelle elämänsä aikana noin 20-25 % aikuisväestöstä. Heistä suuri osa on oireettomia, eikä tiedä tartuntaa saaneensa.

Sukuelinherpestä aiheuttaa kaksi toisilleen läheistä sukua olevaa virusta. Tavallisempi on Herpes Simplex tyyppi 2, joka aiheuttaa noin 70 % tartunnoista. Loput aiheuttaa tyyppi 1, joka taas on tavallisempi huuliherpeksen eli yskänrokon aiheuttajana. Oireet, tartuntatavat ja lääkitys ovat samanlaiset virustyyppistä riippumatta.

Virus tarttuu ihmisen iholle tai limakalvolle suorasta limakalvo- tai ihokontaktista. Tartunnan jälkeen useimmiten 3-21 vrk:n sisällä puhkeavat niin sanotun primaariherpeksen oireet. Näitä ovat rakkulat, jotka rikkoutuvat nopeasti aiheuttaen haavapintoja sukuelinalueen limakalvolla tai iholla, kirvely, imusolmuketurvotus nivusalueella ja osalla kuume ja päänsärky. Ilman hoitoakin nämä oireet paranevat yleensä viimeistään kolmessa viikossa, mutta hoidolla voidaan paranemista selvästi nopeuttaa. Osalla ihmisistä primaariherpeskin on oireeton.

Ensirtartunnan jälkeen herpesvirus jää elimistöön piilevänä. Se saattaa kuitenkin aika ajoin aktivoitua, jolloin se saattaa aiheuttaa ns sekundaariherpeksen. Se on oireiltaan lievempi ja lyhytkestoisempi kuin primaariherpes. Oireina on pienellä, usein sormenpään kokoisella alueella tuntuva kutina, rakkulointi ja haavat, jotka paranevat itsestäänkin noin viikossa.

Parantavaa hoitoa herpekseen ei ole; virusta ei lääkityksillä saada elimistöstä poistettua. Herpeslääkkeillä voidaan oireita kuitenkin lievittää ja nopeuttaa paranemista. Viruslääkkeitä käytetään kuureina herpeksen ensioireiden (primaariherpes) yhteydessä ja tarvittaessa uusintaepisodeissa.

Pitempi, useampia kuukausia kestävä estolääkitys on myös mahdollinen, jos herpesoireet uusivat häiritsevän tiuhaan, esimerkiksi kuukausittain tai ovat voimakkaita.

Herpes ei ole kantajalleen vaarallinen tauti, vaikka sen aiheuttamat oireet varsinkin tiuhaan uusiessaan ovat kiusallisia. Raskauden aikana omasta tai kumppanin sukuelinherpestartunnasta on syytä mainita neuvolassa. Herpes tarttuu etenkin oireisessa vaiheessa, mutta osalla potilaista virusta voi erittyä limakalvolle ajoittain mahdollistaen edelleen tartuttamisen.

Antti Iivanainen
terveysasemien johtaja
Terveysasemat-osasto

Hannele Kotilainen
kaupunginepidemiologi
Epidemiologinen yksikkö